

KROGI

Nika Jurman

Po *Absolutnih sto* (Apsolutnih sto, 2001) in *Pasti* (Klopka, 2007) s *Krogi* (Krugovi, 2013) režiser Srđan Golubović zaključuje tematiko 90. let na jugoslovanskem ozemlju. Golubovićev drugi kandidat za tujejezičnega oskarja je posvečen Srđanu Aleksiću, srbskemu vojaku, ki je v Trebinjah leta 1993 posredoval pri pretepu in rešil sokrajana, ki so ga zaradi muslimanskega porekla maltretirali štirje srbski vojaki, s tem pa sam izgubil življenje. Filmska uprizoritev je na posameznih mestih zelo zvesta tragičnemu dogodku (povsem avtentičen je na primer kraj pretepa), svobodnejše interpretacije scenaristov in režiserja pa so deležne posledice, ki jih herojstvo pusti v življenjih najbližjih in tistih, ki to s smrtjo šele postanejo.

Poleg okvirne zgodbe vzporedno, nelinearno spremljamo še tri. Različni kraji dogajanja so kontrastni že vizualno; nekoliko socialistično naselje priseljencev v Nemčiji, slikovito hribovje v Hercegovini in hladni večeri v beograjski bolnišnici. V vsaki izmed zgodb se na moralni preizkušnji znajde človek, ki mu je fantova smrt zagrenila življenje do te mere, da živi le napol sprijaznjen z resničnostjo. Težko se je kosati s posledicami veličine dejanja, ki ga je izvršil Rankov sin, Nadin fant, Harisov rešitelj in Nebojšin prijatelj Marko. Herojski akt tudi ne sproži vedno

plemenitega odmeva. Junaki Markovega kova za sabo puščajo zagrenjene očete, nesrečna dekleta, s krivdo prežete prijatelje in ljudi v senci. Ko na dogodek pogledamo z dvanajstletno distanco, vidimo, da je ostalo še veliko več, tudi nekaj lepote.

V Trebinjah, mestu na jugu Bosne in Hercegovine, se odvija zgodba očeta Ranka. Pri njem se želi zaposliti mlad fant Bogdan, po »golubovičevskem« naključju sin enega od vojakov, ki so pred dvanajstimi leti do smrti pretepli Marka. Odnos z Bogdanom se naglo razvija, a je o spravi ranjenemu očetu težko razmišljati, saj je za to potrebno žrtvovati lastna prepričanja. *Krogi* so polni dramatičnih naključij, kjer tečejo vzporednice s filmom *Past*, nad katerega pa se dvigajo s kompleksnejšim sporočilom. Medtem ko se *Past* ukvarja z moralnim vprašanjem posameznika, ki se za ohranitev življenja odloči za konec nekega drugega življenja, *Krogi* prikažejo ves spekter posledic tega dejanja. Ena izmed teh je življenje Bošnjaka Harisa v nemškem mestu Halle. Z Balkana nas v skoraj iritantno evropsko urejenost pospremi Beethovnova 9. simfonija, ki nam jo na flavto zaigrata njegovi hčerki. Haris je edina oseba, ki se čuti odgovornega, saj mu je bilo življenje dano, ne vzeto kot ostalim glavnim likom. Živi podarjeno življenje, ki

bi moralo pripadati nekemu drugemu in za katerega nikakor ne zmore pokazati dovolj hvaležnosti. Čuti se dolžan pomagati Nadi, ki trpi posledice niza napačnih odločitev, sprejetih po tragediji. Pasivno je v estetsko izčiščenih kadrih udomačena v vlogi žrtve krivičnega življenja. *Krogi* posnemajo življenje, a ne z organskim realizmom, prej s fikcijo, ki temelji na resničnosti. Tretja zgodba se tako dogaja v Beogradu, kjer živi sedaj ugleden kirurg Nebojša, Markov prijatelj in nemočna priča dogodka v Trebinjah. Nekega dne je primoran operirati žrtev prometne nesreče, enega izmed Markovih morilcev. V ranjencu skuša začutiti iskrico kesanja. Vprašanje maščevanja pelje do skrajnih meja veličine odpuščanja. Herojska izbira je včasih sebična in edino spoštljivo do Marka je odpuščati naprej.

Težko je kritično obravnavati film, ki se tako čvrsto loti plemenite teme. Še posebno, če to naredi na poetično prepričljiv način. Poleg izvrstne igre glavnih igralcev je suvereno prikazan tudi režiserjev odnos do resničnega dogodka, ki črno-beli epizodi iz črne kronike doda barve. Diabolične vojaške like, ki se na trgu pred vsemi spravijo na nemočnega človeka, kasneje pa še na junaka, ki skuša situacijo pomiriti, je težko dojeti kot mogoče; Golubović jih predstavi v formi pijanih budal. Pri Markovi izkušnji lahko kljub številnim naključjem govorimo o možnem, a ne nujnem. Ravno skozi to prizmo je realiziran črn scenarij, ki se je zgodil Marku, ko je sedel na kavi s prijateljem.

Močna angažiranost Golubičevih filmov predstavlja moralne dileme kot pomemben del umetnosti. Glavna lastnost herojev se zdi prav krožno razumevanje življenja in smrti. Vsaka zgodba predstavlja enega izmed krogov s skupnim središčem, Markovo smrtjo. Poleg (vizualno) eksplicitno pojasnjenega naslova je ciklična tudi filmska forma. Konec nekega življenja je začetek ene redkih pozitivnih zgodb dotičnega kraja in časa.

